

1. Walter, rád by som začal tento rozhovor s tebou osobnejšie. Navštevoval si našu krajinu každý rok. Ja a moji kolegovia si naozaj vážime tvoju prácu, ale ja som zvedavý, kde to začalo. Ako sa stalo, že si začal učiť satirovský model tu na Slovensku?

V roku 1989 som prišiel do Československa, lebo som priviedol svoju mamu do krajiny, odkiaľ pochádzala, na Moravu. Poznal som sa s Olgou Holubovou z Prahy a ona ma pozvala, aby som prišiel a viedol letný tábor pre rodiny. Robili sme to niekoľko rokov a každý rok sa to rozrastalo. Niektorí rodičia boli povoláním terapeuti. Niektorí ma požiadali, či by sa nemohli naučiť viac, aby to mohli využiť vo svojej odbornej praxi. To viedlo k vzniku až dvoj týždňových pobytových výcvikov v Beskydoch. Na Slovensku som robil prvý výcvik v Martine, kam ma pozvali Hana a Zuzana (nepamätám si ich priezviská). Hana Ščibranyová z Rače bol aj jednou z prvých účastníčok. Vyvinul sa medzi nami veľmi silný vzťah a začala chodiť na všetky výcviky. Prichádzali aj iní slovenskí terapeuti. Hana ma zavolať robiť výcviky na Slovensku niekedy začiatkom 1990-tych rokov. Skupina účastníkov sa rokmi zväčšovala, prichádzal noví účastníci. Každý rok ma pozývali znova. Vždy som si myslel, že toho roku je to už naposledy. Štvordňový workshop o kaleidoskope človeka, ktorý sa uskutočnil toho roku vo februári v Bratislave mal asi 50 účastníkov. Tento rok budeme mať na Slovensku už štvrtú mužskú skupinu a ešte trojdňový výcvik o využití sochania v sociálnej práci a psychológii.

2. Ako sa ti páčia naši ľudia, ako vidíš Slovákov vo všeobecnosti? Prekvapili sme ťa nejakou?

Ľudí na Slovensku mám veľmi rád. Vidím, že sa snažia prekonať dôsledky útlaku a vykorisťovania Sovietskym zväzom. Je tu prítomné hľadanie duchovného a hlbšieho vnútorného života, niektorí si toho sú vedomí, iní si neuvedomujú, že je v nich bohatstvo, ktoré možno objaviť a pestovať. Zistil som, že sa so mnou radi kontaktujú a vidím im na očiach láskavosť voči mne. Správajú sa ku mne veľmi dobre. Cítim sa na Slovensku ako doma. Obzvlášť cítim hlboké spojenie k Beskydom, pretože odtiaľ pochádza moja matka. Ľudia sú tu dychtiví učiť sa a rásť ako ľudské bytosti.

3. Aká bola tvoja cesta k satirovskému modelu? Bola priama alebo si s ničím zápasil? Ako si sa stal Virginiiným študentom alebo priateľom?

Toto je veľmi dobrá otázka. Už som o tom rozprával v iných kontextoch. Nehľadal som guru alebo nejakú teóriu či model, vlastne som bol trochu cynický. Promoval v roku 1964. Usilovne som študoval, bol som dobrý študent, ktorý veľmi chcel pracovať s ľuďmi a urobiť ich život lepším. Študoval som kognitívne procesy, včítane Freuda, neofreudovcov, vývinovú teóriu a prípadovú prácu. Šiel som na trh práce. Chcel som pracovať s ľuďmi, s ktorými to už iní vzdali, tak som išiel pracovať do väzenia so závislými od heroínu. To, čom sa naučil, malo slabý dopad. Potom som sledoval rozličné školy, terapiu realitou, Gestalt terapiu, transakčnú analýzu, rodinnú terapiu, rogeriánsky prístup a terapeutickú komunitu. Zistil som, že mali malý dopad alebo že výsledky neboli také dobré, ako som očakával. Skrátka, išli mimo misu. Pokračoval som vo vedení pobytových liečebných programov pre dospievajúcich chlapcov a potom mi ponúkli miesto na univerzite. Bol som tam od 1970 až do odchodu na dôchodok v 2003. Počas rokov na škole som učil mnoho predmetov, ako napríklad ľudské správanie a jeho úchylky, juvenilnú delikvenciu a skupinovú terapiu.

V roku 1982 mi zavolať priateľ a chcel, aby som pomohol žene menom Virginia Satirová zariadiť pobyt na univerzite. Nepoznal som ju, ani jej prácu a úprimne povedané, nemal som chuť učiť sa niečo nové, ani som nevedel, že existuje ďalší terapeut, u ktorého by sa oplatilo študovať. Zariadil som všetko potrebné, aby Virginia Satirová mohla prísť a predviesť trojdňovú ukážku rodinnej terapie s jednou rodinou pred publikom 80 terapeutov. Bol som ohromený jej schopnosťou nadviazať autentický kontakt s ľuďmi, s publikom, s rodinou, so všetkými, ktorých spoznala. Keď tie tri dni uplynuli, vedel som, že toto je žena, u ktorej sa oplatí študovať a učiť sa od nej.

Po tom, čo sme sa spoznali, som strávil každý rok jeden mesiac ako jej študent až do jej smrti roku 1988. Študoval som aj u jej troch prominentných trénerov Jane Gerberovej, Marie Gomori a Johna Banmena. Počas posledného roka jej odbornej kariéry som mal to privilegium, že som sa zúčastnil všetkých jej odborných vystúpení, cestoval som s ňou a zoznámil som sa so širokou škálou ľudí. Do siete Avanta ma pozvali vstúpiť v roku 1983. Stali sme sa priateľmi a boli sme priateľmi, až kým nezomrela.

4. Máme veľa nových kolegov a začiatočníkov v oblasti poradenstva.

Mnohí z nich hľadajú nástroje, metódy alebo prístupy, ktoré by boli pre nich užitočné. Mohol by si im poradiť, čo im môže priniesť do práce Model Virginie Satirovej? Môžeš vysvetliť jeho výhody? Vidíš nejaké obmedzenia alebo hranice využitia tohto modelu u rozličných typov klientov?

Zistil som, že iným teóriám niečo chýba a stal som sa trénerom a šíriteľom Satirovej modelu. Práve Virginia má najväčšiu schopnosť vplývať na život ľudských bytostí a vytvárať autentických terapeutov. Virginia poskytuje filozofiu života, teóriu ľudského správania, techniky, nástroje a metódy, ktoré majú vplyv na život iných ľudí. Jej model je dostatočne konkrétny a pritom dostatočne široký na to, aby sa do neho integrovali iné teórie a školy.

Všetkým začínajúcim terapeutom by som odporúčal, aby skúmali príspevok Virginie a skúseným zase, aby sa zažili satirovský model. Satirová môže priniesť jasné ohnisko pozornosti, presné stanovenie cieľa, potvrdenie oprávnenosti klienta, ocenenie životnej sily v každom z nás, iné a presnejšie chápanie zdrojov na riešenie otázok v živote jednotlivca a väčšiu spokojnosť z práce pre terapeuta samotného. Satirovský proces vedie jednotlivca po meniacej sa životnej ceste k rastu.

5. Keď porovnáš satirovskú transformčnú terapiu s inými prístupmi k rodinnej terapii (bowenovej, štrukturálnej, strategickej, zameranej na riešenie, naratívnej atď.), aké sú podobnosti a rozdiely medzi nimi a tvojím prístupom?

Odpovede na predošlé štyri otázky už vrhajú svetlo aj na túto. Práca Satirovej je hlbšia, širšia, má intrapsychickú a interpersonálnu dimenziu chápania ľudských bytostí a rodín, ktoré vytvárajú. Je veľmi konkrétna, čo sa týka zručností, aplikácie a prepojenia s teóriou ľudského správania: s ľudským kaleidoskopom. Jej práca vyhovuje všetkým jednotlivcom, pretože sa zakladá na univerzálnosti ľudského bytia.

Veľmi si dve z vyššie spomenutých ako príklad. Základom terapie zameranej na riešenie je dosiahnutie konkrétneho cieľa, ktorý je často na úrovni správania. Satirová sa zameriava na ciele, ktoré sú intrapsychické, nachádzajú sa v jednotlivcovi, pridáva niečo k tomu, čo už jednotlivec má, nezbavuje ho ničoho. Satirová hovorí, že keď sa jednotlivec zmení vo vnútri,

zmení sa aj jeho správanie. Terapia zameraná na riešenie môže viesť k adaptácii na situáciu bez vnútornej zmeny.

Naratívna terapia sa často sústreďuje na príbeh, vonkajší príbeh bez mapy, ktorá by vytvárala zmenu vo vnútri človeka. To môže vyústiť do väčšieho ukotvenia negatív, hoci príbeh umožní človeku cítiť sa akceptovaný. Spomínam si na dospievajúce dievča, ktoré poslali ku mne kvôli liečbe sexuálneho správania. Spolu so svojou matkou sa aktívne podieľala na sexuálnych skúsenostiach s chlapcami a mladými mužmi v okolí. Matka bola hospitalizovaná kvôli psychiatrickým chorobám. Na prvom stretnutí s týmto dievčaťom som skúmal, v akých oblastiach je normálne a zdravo adaptovaná. Povedala, chcete vedieť o mojich sexuálnych dobrodružstvách? Odpovedal som jej, že ma viac zaujímajú jej zdravé úspechy. Keď som sa jej spýtal, prečo si myslí, že by ma mohli zaujímať jej sexuálne dobrodružstvá, odpovedala, že každého to doteraz zaujímalo, že jej psychiater ide o nej napísať knihu. O tom treba hovoriť, ale nie príliš skoro, nie v takomto kontexte, ale v skupine, kde sa jej môže dostať podpory, pochopenia a odpustenia od rovesníkov i dospelých. Naratívna terapia neponúka mapu vnútornej zmeny alebo transformácie. Keď sa to stane, stane sa to náhodou, nie na základe plánovanej konkrétnej intervencie.

Som presvedčený, že ľudia, ktorí prichádzajú ku nám pre podporu, sprevádzanie alebo zmenu, si zaslúžia najlepšie naplánovanú a zacielenú intervenciu, ktorá je v súčasnom modeli dostupná a ktorá ponúka najlepšiu možnosť transformácie. Terapeuti sa musia udržovať na takej vysokej úrovni praxe ako srdcový chirurg alebo stíhací pilot. Podľa mňa Virginia ponúka svojim študentom práve toto.

6. Vieš si predstaviť, akí bude budúcnosť satirovského modelu? A aké sú tvoje nádeje, sny alebo možno obavy?

Často rozmýšľam nad tým, aká bude budúcnosť. Slovenské satirovské trénerky patria medzi najlepšie na svete. Som veľmi hrdý na to, že sú také oddané a odhodlané na osobnú zmenu a vysokú úroveň odbornej praxe. Učili sa u mňa a u ďalších satirovských trénerov.

Satirivej Model zapustil na Slovensku hlboké korene a bude žiť, pokiaľ bude priťahovať mladších praktikov. Potešili by ma kompletne kurzy Satirivej na univerzitách, na všetkých katedrách, ktoré sa zaoberajú deťmi, rodinami, poradenstvom a teológiou.

Jedna z mojich obáv sa týka toho, že Satirivej učenie sa rozriedi doplnkami, ktoré ho odvedú od pôvodného tvaru a nezlepšia ho.

7. Tvoja záverečná poznámka...

Ďakujem za príležitosť zaspomínať si a podeliť sa s Vami o skúsenosti. Ak má niekto o ďalšie informácie, môže ma kontaktovať na adrese 38Wally@sbcglobal.net alebo si pozrieť stránku www.satir-institute.sk

Ďakujem Ti za rozhovor
Vlado Hambálek